

بررسی عوامل مرتبط با افت تحصیلی درس زبان انگلیسی از منظر دانش آموزان، معلمان و مدیران

مسیب یارمحمدی واصل^۱

دکتر نورعلی فرخی^۲

محمود نجفی^۳

حمید رضا مقامی^۴

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل مرتبط با افت تحصیلی درس زبان انگلیسی از نظر دانش آموزان، معلمان و مدیران است. بدین منظور تعداد ۱۱۶ نفر از دانش آموزان و ۵۴ نفر از مدیران و معلمان دوره متوسطه با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش مقیاس خود پنداره تحصیلی و پرسشنامه محقق ساخته افت تحصیلی بوده است. پس از اجرای پرسشنامه ها داده های بدست آمده با آزمون همخوانی χ^2 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که عوامل مربوط به دانش آموزان و آموزشگاه از نظر دانش آموزان، معلمان و مدیران در افت تحصیلی زبان انگلیسی مؤثر بوده

۳- عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی همدان

۱- استادیار دانشگاه علامه طباطبایی

۲- دانشجوی دکتری روانشناسی دانشگاه علامه طباطبایی و مدرس دانشگاه سمنان

۴- کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی

است. فاصله زیاد محل تحصیل از محل زندگی از نظر دانش آموزان، معلمان و مدیران مؤثر نبوده است. نبود سرویس ایاب و ذهاب از نظر معلمان و مدیران مؤثر بوده ولی از نظر دانش آموزان مؤثر نبوده است. اوج کار کشاورزی از نظر دانش آموزان مؤثر و از نظر معلمان و مدیران مؤثر نبوده است. سایر عوامل خانوادگی محیطی از نظر هر دو گروه در افت تحصیلی انگلیسی مهم بوده اند.

واژگان کلیدی: افت تحصیلی، درس زبان انگلیسی، عوامل مرتبط با افت

مقدمه و بیان مسأله

استقلال و تداوم یک جامعه به آموزش و پرورش آن بستگی دارد و تعلیم و تربیت نجات دهنده هر جامعه از رکود و انحطاط و توسعه دهنده آن در جهت ترقی و پیشرفت است. نظام آموزشی دارای مسائل متعددی است که از بین آنها مسئله افت تحصیلی به صورت های گوناگون یکی از مهمترین مسائل گریبانگیر می باشد که همه ساله علاوه بر این که موجب اتلاف منابع مالی و انسانی جامعه می شود، اثرات سوء روحی و روانی زیادی بر دانش آموزان و خانواده های آنان وارد می سازد (سیف، ۱۳۷۲). از آنجا که همیشه تعدادی از دانش آموزان در طی پایه های تحصیلی و در دروس خاص هم چون زبان، ریاضی و ... افت نموده یا مردود می شوند و یا ترک تحصیل می کنند معمولاً کارآیی صد در صد نیست. چون افت تحصیلی باعث کاهش میزان کارآیی نظام آموزشی است، هرچه میزان افت تحصیلی بیشتر باشد میزان کارایی درون نظام کمتر خواهد بود. افت تحصیلی یک پدیده کلی و افت تحصیلی در درس زبان جزئی از آن است ولی جالب توجه است که عملکرد در زبان نقش تعیین کننده و اصلی

در پیشرفت و یا افت تحصیلی دارد و پیشرفت تحصیلی را تحت تأثیر قرار می دهد. چراکه شکست در درس زبان به عنوان یکی از دروس مهم و اصلی باعث دلزدگی، ناامیدی، فقدان علاقه و انگیزه می شود و خود می تواند منجر به افت تحصیلی به طور کلی شود. پژوهش ها عوامل متعددی را در افت تحصیلی مؤثر می دانند از جمله می توان به عوامل مربوط به آموزشگاه، خانواده و دانش آموز اشاره کرد^۱ (به نقل از سویون^۱ و جینگویو^۲، ۲۰۰۴). یونسکو^۳ عوامل مؤثر بر شکست تحصیلی را به دو دسته عوامل درونی و بیرونی آموزش و پرورش تقسیم می کند. گاما^۴ در (۱۹۸۶) عوامل شکست تحصیلی را عوامل خانوادگی می داند. نیلور^۵ (۱۹۸۷) معتقد است دانش آموزان به دلایل خانوادگی، فقدان انگیزه ترک تحصیل می کنند. هندریچ^۶ (۱۹۸۹) عوامل مرتبط با ترک تحصیل را به سه دسته دانش آموزی، مدرسه ای و اجتماعی تقسیم کرده است. مهران (۱۳۷۵) نیز دلایل شکست تحصیل را مدرسه مدار، خانواده مدار و کودک مدار معرفی می کند. سویون و جینگویو (۲۰۰۶) به این نتیجه دست یافتند که عوامل مربوط به دانش آموز از جمله علاقه به تحصیل، مرکز کنترل، عادات مطالعه خوب و خود پنداره تحصیلی در اتمام دوره تحصیل مهم هستند. کانل^۷ (۱۹۹۵) و مونلو^۷ (۱۹۹۸) عوامل آموزشگاهی شامل رابطه دانش آموز با معلم و شبکه همسالان را بر افت تحصیلی مؤثر

1-Suhyun
3-Unesco
5-Hendrich
7-Monlow

2-Jingyo
4-Naylor
6-Connell

می‌داند. سو^۱ و هوستون^۲ در یک مطالعه طولی ۲۰ عامل مهم در افت تحصیلی را شناسایی و پیشنهاد کردند که دانش آموزان در معرض خطر افت تحصیلی با مشکلات عدیده‌ای مواجه‌اند و بدین ترتیب برای اتمام دوره تحصیلی نیاز به راهبردهای ملاحظه‌ای متفاوتی است (به نقل از سویون جینگیو، ۲۰۰۴).

فولک^۳ (۲۰۰۳) دریافت که آمادگی ضعیف، مدیریت ضعیف زمان، فقدان انگیزه اضطراب امتحان و عادات بد مطالعه باعث افت تحصیلی می‌شوند.

بعضی تحقیقات خودپنداره را دارای نقش مهمی در افت تحصیلی می‌دانند. خودپنداره یک مفهوم کلی به معنای تصورات کلی فرد از توانایی‌ها، قابلیت‌ها و محدودیت‌های خود است. این تصور زمینه‌های مختلف مربوط به عملکرد فرد را در بر می‌گیرد و شامل خودپنداره تحصیلی، شغلی، خانوادگی، اقتصادی، تحصیلی و ... می‌باشد. هر بخش از خودپنداره فرد اختصاص به محدوده‌ای از قابلیت‌های شخصی دارد و البته کاملاً از هم مجزا نیستند و ممکن است با هم تعامل داشته باشند (باقری، ۱۳۷۵). خودپنداره تحصیلی تلقی فرد از قابلیت‌ها و محدودیت‌های تحصیلی خویش است. ارزشیابی‌های مستقیم و غیرمستقیم معلم، بازخوردهای همکلاسی‌ها و والدین، مقایسه‌هایی که خود فرد انجام می‌دهد و ... در مجموع خودپنداره تحصیلی فرد را تشکیل می‌دهد (باقری، ۱۳۷۵). مارش^۴ (۱۹۹۷) یک الگوی نظری از خودپنداره تحصیلی ارائه می‌کند و آن را شامل زیر مؤلفه‌هایی چون خودپنداره ریاضی،

1-Suh
3-Fulk

2-Houston
4-Marsh

زبان انگلیسی، کلامی، می داند. بروک^۱ (۱۹۸۱)، پاسالاکوا^۲ (۱۹۸۲)، اسکالویک^۳ (۱۹۹۶)، بین خودپنداره و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار یافتند.

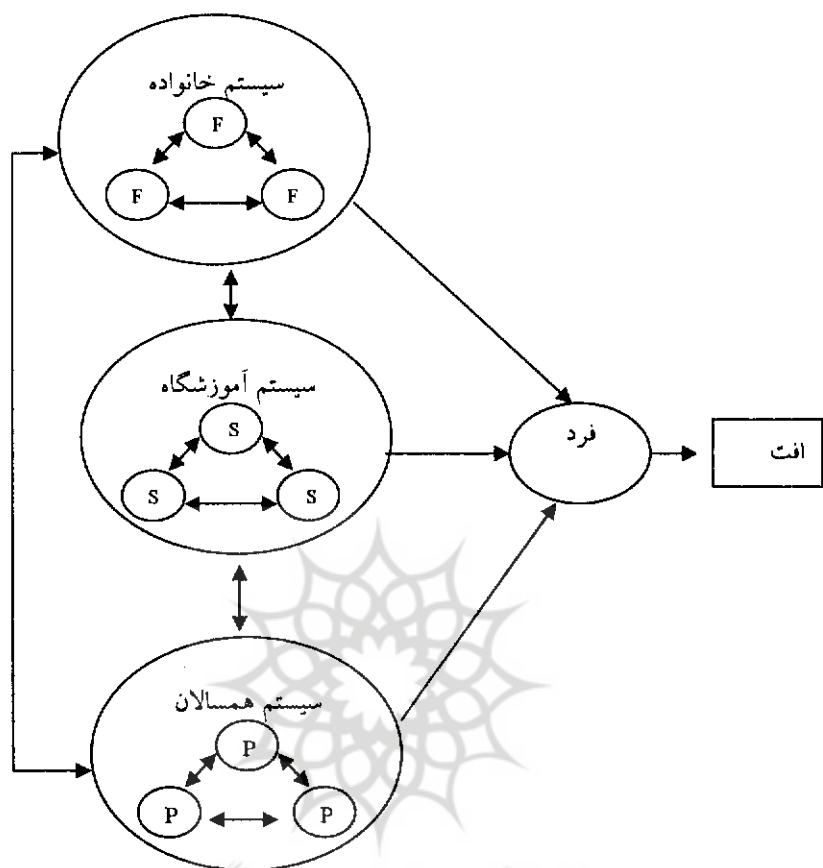
فرانسس^۴ و فانی^۵ (۲۰۰۳) با مروری بر پژوهشهای انجام شده افت تحصیلی را یک پدیده چند علیتی^۶ معرفی می کنند و یک دیدگاه سیستمی^۷ پیرامون عوامل مؤثر بر افت تحصیلی ارائه می دهند که هر سیستم (خانواده، مدرسه و همسالان) در درون خودش دارای زیر سیستم هایی است که بر عملکرد فرد اثر می گذارند. شکل یک بیانگر این دیدگاه سیستمی است. در این مدل سیستم اجتماعی (خانواده، مدرسه، و همسالان) بر افت و ترک تحصیلی اثر می گذارد بدین گونه که زیرسیستم های هر سیستم با یکدیگر تعامل می کنند و نتایج آنها بر سیستم اصلی و فرد تأثیر می گذارد.

ژورنال جامع علوم انسانی
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

1-Brook
3-Skalvik
5-Fanny
7-System Perspective

2- Passalacqua
4-Frances
6-Multi-causal

شکل ۱- دیدگاه سیستمی در مورد افت تحصیلی و ترک تحصیل

- سیستم خانواده: $F_1 \leftarrow$ به هم پیوستگی^۱ $F_2 \leftarrow$ تعادل^۲
- $F_3 \leftarrow$ انطباق پذیری^۳
- سیستم آموزشگاه: $S_1 \leftarrow$ فضای آموزشگاه $S_2 \leftarrow$ تعهد آموزشی
- $S_3 \leftarrow$ قوانین و ضوابط

1-Interdependence
3-Adaptability

2-Homostaisis

سیستم همسالان: $P_1 \leftarrow$ نوع همسالان $P_2 \leftarrow$ فرهنگ همسالان

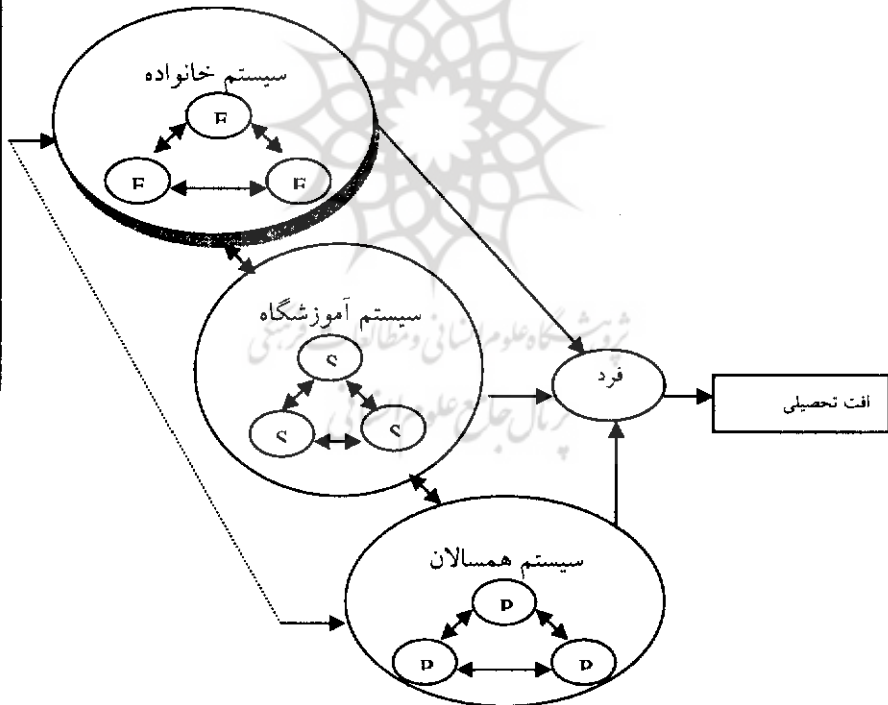
$P_3 \leftarrow$ عملکرد همسالان

فرانسس وفانی در نهایت مدل فوق را به نحوی ارائه می دهند که روابط و سطوح

تأثیرات میان این سیستم های متفاوت را تشریح می کند (شکل ۲) به گونه ای که خانواده اثر

دور برد، آموزشگاه اثر زمینه ساز و همسالان اثر بی واسطه و فوری در افت و ترک تحصیل

دارند.

شکل ۲: دیدگاه سیستمی پیرامون سطوح تأثیر سیستم ها بر افت و ترک تحصیل

در این مدل نقش عوامل مربوط به خانواده، آموزشگاه و همسالان در افت تحصیلی تأیید شد. بدین گونه که با توجه به اینکه خانواده از هنگام تولد نقش مهمی را در پرورش فرد ایفا می کند اثر دوربرد^۱، آموزشگاه اثر زمینه ساز^۲ و همسالان اثر بی واسطه و فوری^۳ بر افت و ترک تحصیلی دارند.

سمواتیان (۱۳۷۳) عوامل خانوادگی و سازمان پژوهش و برنامه ریزی تبریز (۱۳۷۵) عوامل فردی، آموزشی و خانوادگی را علل افت تحصیلی معرفی کردند.

توجه به امر آموزش، میزان افت و ترک تحصیل در چند دهه اخیر بخصوص در دروسی هم چون زبان انگلیسی رو به افزایش است و در این مورد دانش آموزانی هستند که نیاز به آموزش بیشتر دارند (سازمان پژوهش و برنامه ریزی، ۱۳۷۵). افت تحصیلی به خودی خود یک پدیده کلی و افت در درس مهمی هم چون زبان انگلیسی جزئی از آن محسوب می شود چراکه باعث دلزدگی، بی علاقهگی، ناامیدی می شود و افت در سایر دروس و به تبع آن ترک تحصیل بدون اتمام دوره تحصیلی را به دنبال دارد. امروزه با توجه به گسترش روابط بین الملل مختلف جهان و وابستگی های علمی - اقتصادی، سیاسی، نظامی و حتی فرهنگی یادگیری زبان انگلیسی از اهمیت خاصی برخوردار است. و در واقع یکی از زبان های زنده دنیاست که مقالات علمی، فرهنگی و ... با این زبان نگاشته می شود، لذا یادگیری بهتر زبان انگلیسی از طرف دانش آموزان امکان دستیابی به استفاده مستقیم از منابع علمی را برای آنان

میسر خواهد نمود. پیرامون درس زبان انگلیسی از جنبه های آموزشی و افت تحصیلی می توان به تحقیقات ذیل اشاره کرد. بخشی (۱۳۷۵) و علیزاده (۱۳۷۵) عدم وجود انگیزه لازم، غدالی (۱۳۷۲) عوامل خانوادگی، محمد آبادی (۱۳۷۳) فقدان علاقه، کمبود وسایل آموزشی، بسی تسوچی والدین، تأخیر در شروع کلاس، لاهرودی (۱۳۷۸) بسی علاقه‌گی، کم کاری دانش آموز، ضعف بنیه علمی، وضعیت اقتصادی خانواده و دیگر عوامل آموزشی و محیطی، خوزه بلات (۱۹۸۴) فقر اقتصادی را علل شکست در درس زبان انگلیسی معرفی کردند. اگرچه تحقیقات زیادی پیرامون پدیده افت تحصیلی انجام شده است. اما این سؤال مطرح می شود که چرا همچنان نظام آموزشی ما با این پدیده بخصوص در درس زبان انگلیسی مواجه باشد، در نموداری که از طرف واحد کارشناسی امتحانات آموزش و پرورش منطقه سردرود تهیه شده است معدل درس زبان انگلیسی برای دانش آموزان سال اول ۹/۹۲، دانش آموزان سال دوم ۱۰/۶۷ و برای دانش آموزان سال سوم ۸/۵۳ گزارش شده است. بنابراین درس زبان انگلیسی از اهمیت خاصی برخوردار است. لذا شایسته است که تمهیداتی برای بهبود کیفیت آموزشی این درس فراهم آید و شناخت علل و عوامل بازدارنده پیشرفت در این درس یک ضرورت است. در این میان کمتر به دیدگاه های خود دانش آموزان، معلمان و مدیران پرداخته شده است. تأکید پژوهش حاضر بیشتر بر عوامل افت تحصیلی زبان انگلیسی از منظر دانش آموزان، معلمان و مدیران است.

فرضیه های تحقیق

۱- عوامل مربوط به دانش آموز در افت تحصیلی در درس زبان انگلیسی مؤثر است.

- ۲- عوامل مربوط به خانواده در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است.
- ۳- عوامل مربوط به آموزشگاه در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است.
- ۴- عوامل مربوط به محیط در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است.
- ۵- سطح خودپنداره تحصیلی در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است.

طرح تحقیق

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر، بررسی عوامل مرتبط با افت تحصیلی درس زبان انگلیسی دوره متوسطه براساس متغیرهای فردی، خانوادگی، محیطی و آموزشی است لذا در این پژوهش از روش علی-مقایسه ای یا روش پس رویدادی استفاده می شود که با نظر خواهی از دانش آموزان، معلمان و مدیران اطلاعات لازم جهت بررسی علل وقوع افت تحصیلی که در گذشته رخ داده است جمع آوری می گردد.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه مدیران، معلمان و همچنین کلیه دانش آموزانی که در امتحانات پایان سال (خرداد ماه ۸۲) در درس زبان انگلیسی نمره کمتر از ۱۰ گرفته اند، شامل می شود. نمونه ۵۴ نفر (۳۸ مرد و ۱۶ زن) از معلمان و مدیران و ۱۱۶ نفر از دانش آموزان (۶۰ نفر سال اول، ۲۷ نفر سال دوم و ۲۹ نفر سال سوم) منطقه سردرود می باشد که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شد تا زیر مجموعه ها به عنوان نماینده جامعه با همان نسبتی که در جامعه حضور دارند در نمونه نیز حضور داشته باشند، در نهایت

پرسشنامه ۲۱ نفر از دانش آموزان به دلیل ناقص بودن کنار گذاشته شد و در کل ۱۱۲ نفر دانش آموز، گروه نمونه دانش آموزان را تشکیل دادند.

ابزار پژوهش

به منظور گردآوری اطلاعات و داده های این پژوهش از ابزارهای زیر استفاده شده است:

الف: مقیاس خود پنداره تحصیلی

ب: پرسشنامه محقق ساخته افت تحصیلی

الف: مقیاس خودپنداره تحصیلی

این مقیاس شامل ۴۰ جمله است که هریک از جملات قابلیت نظردهی در ۴ درجه را دارند و پایایی آن ۰/۷۸ گزارش شده است (دلاور، ۱۳۷۳). حداکثر نمره این مقیاس ۱۲۰ است. هرچه نمره آزمودنی در این مقیاس بالاتر باشد از خودپنداره تحصیلی بالاتری برخوردار است. در این مقیاس خود پنداره در سه سطح تقسیم می شود افراد با خود پنداره تحصیلی پائین (نمره ۶۴ و کمتر از آن) افراد با خودپنداره تحصیلی متوسط (نمره بین ۶۴ و ۷۲) و افراد با خود پنداره تحصیلی بالا، (با نمره بالاتر از ۷۲)، پایایی این آزمون در پژوهش حاضر از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۹ بدست آمد که بیانگر پایایی خوب آزمون است.

ب- پرسشنامه محقق ساخته افت تحصیلی

در این پژوهش برای بررسی علل افت تحصیلی از پرسشنامه محقق ساخته بصورت یکسان برای مدیران، معلمان و دانش آموزان در ۲۷ سؤال بسته پاسخ و ۲ سؤال باز پاسخ جهت دریافت نظرات و پیشنهادات آزمون استفاده شده است. سؤالات به صورت ۵ گزینه ای

با مقیاس لیکرت به صورت خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم درجه بندی شده اند. ابتدا براساس هدف، فرضیه ها و با توجه به ادبیات پژوهش و بررسی دیگر مطالعات که در زمینه های مشابه با این موضوع صورت گرفته بود و نیز بر پایه آزمایش مقدماتی که با ۴۰ نفر از دانش آموزان و ۲۰ نفر از معلمان دوره متوسطه در مورد علل افت تحصیلی دانش آموزان به عمل آمد، ۴۸ سؤال تدوین شد به نحوی که عوامل آموزشی، فردی، محیطی و خانوادگی را بسنجند، بعد از اصلاح و ویراستاری از نظر فنی و ادبی ۱۰ گویه حذف شد. در مرحله بعد مجدداً ۳۸ گویه توسط ۲ نفر از اساتید دانشگاه علامه طباطبایی بررسی شد و ۱۱ گویه حذف گردید، سرانجام در مرحله سوم ۲۷ گویه پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. به این ترتیب یک پرسشنامه ۲۷ گویه ای آماده شد. برای تعیین روایی محتوایی آزمون از نظرات متخصصان (۲ نفر از اساتید دانشگاه علامه طباطبایی) استفاده شد. در بررسی پایایی، همبستگی ماده های پرسشنامه با کل آزمون محاسبه شد که ۲۷ سؤال از همبستگی مناسب برخوردار بودند. ضریب پایایی کل این آزمون از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۵ بدست آمد (برای دانش آموزان ۰/۷۵ و برای معلمان و مدیران ۰/۸۱).

روش تجزیه و تحلیل آماری

در این پژوهش پس از جمع آوری پرسشنامه ها، داده ها کدگذاری، وارد کامپیوتر و با نرم افزار SPSS با روش های آمار توصیفی و آزمون همخوانی کای (χ^2) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

در این قسمت به تجزیه و تحلیل اطلاعات در دو بخش توصیفی و استنباطی پرداخته می شود.

جدول شماره ۱: جدول توزیع فراوانی گروه نمونه

گروه	شاخص آماری	
	فراوانی	درصد
دانش آموزان	سال اول	۶۰
	سال دوم	۲۷
	سال سوم	۲۹
	جمع کل	۱۱۶
معلمان و مدیران	زن	۱۶
	مرد	۳۸
	جمع کل	۵۴

جدول شماره ۲: شاخصهای توصیفی سطح خودپنداره تحصیلی دانش آموزان در

درس زبان انگلیسی

سطح خودپنداره	فراوانی	درصد
خودپنداره تحصیلی بالا	۴۹	۵۳/۸۵
خودپنداره تحصیلی متوسط	۳۳	۳۶/۲۶
خودپنداره پایین	۹	۹/۸۹
جمع کل	۹۱	۱۰۰

جدول شماره ۲ نشان می دهد که ۴۹ نفر (۵۳/۸۵ درصد) از دانش آموزان دارای

خودپنداره تحصیلی بالا ۳۳ نفر (۳۶/۲۶ درصد) دارای خودپنداره تحصیلی متوسط و ۹ نفر

(۹/۸۹ درصد) دارای خودپنداره تحصیلی پایین می باشند.

به منظور آزمون فرض ها از آزمون همخوانی کای (χ^2) استفاده شد که نتایج در جداول

ذیل آمده است.

جدول شماره ۳- خلاصه نتایج آزمون χ^2 مربوط به عوامل دانش آموز در نمونه های

مورد مطالعه

P	df	χ^2	شاخص آماری	
			عوامل	گروه ها
۰/۰۰۹	۴	۱۳/۶۴	عدم برنامه ریزی صحیح دانش آموز	دانش آموزان
۰/۰۰۱	۴	۲۴/۴		معلمان و مدیران
۰/۰۰۱	۴	۶۰/۹۶	کم کاری و تلاش کم	دانش آموزان
۰/۰۰۱	۴	۴۳/۶		معلمان و مدیران
۰/۰۰۱	۴	۳۹/۸۸	ترس و اضطراب	دانش آموزان
۰/۰۱۷	۴	۱۲		معلمان و مدیران
۰/۰۰۱	۴	۵۶	تلقین مشکل بودن درس	دانش آموزان
۰/۰۰۴	۴	۱۵/۲		معلمان و مدیران
۰/۰۰۱	۴	۱۷/۲	پایه ضعیف دانش آموز	دانش آموزان
۰/۰۰۲	۴	۱۷/۲		معلمان و مدیران
۰/۰۰۱	۴	۵۵/۱۷۶	عدم آشنایی با روش صحیح مطالعه	دانش آموزان
۰/۰۰۱	۴	۲۳/۶		معلمان و مدیران
۰/۰۰۱	۴	۶۶/۶۰	علاقه کم به یادگیری درس	دانش آموزان
۰/۰۰۱	۴	۲۷/۶		معلمان و مدیران

همان گونه که در جدول ۳ ملاحظه می شود دانش آموزان، معلمان و مدیران عوامل

فردی شامل عدم برنامه ریزی صحیح و کم کاری و تلاش کم، ترس و اضطراب، تلقین مشکل

بودن درس، پایه ضعیف دانش آموز، عدم آشنایی با روش صحیح مطالعه و علاقه کم به

یادگیری درس را عوامل فردی مؤثر در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی تلقی می کنند.

جدول شماره ۴: خلاصه نتایج آزمون χ^2 مربوط به عوامل خانوادگی در نمونه های مورد مطالعه

عوامل	شاخص آماری	χ^2	df	P
بی توجهی والدین	دانش آموزان	۲۳/۰۵۹	۴	۰/۰۰۱
	معلمان و مدیران	۲۱/۲	۴	۰/۰۰۱
عدم برقراری رابطه صحیح	دانش آموزان	۲۲/۹۴	۴	۰/۰۰۱
	معلمان و مدیران	۲۵/۲	۴	۰/۰۰۱
سماعت والدین از تحصیل	دانش آموزان	۱۵/۲۹	۴	۰/۰۰۴
	معلمان و مدیران	۲۰/۵۸	۴	۰/۰۰۱
دوری از خانواده	دانش آموزان	۶	۴	۰/۱۹۹
	معلمان و مدیران	۷/۶	۴	۰/۱۰۷
فقر اقتصادی	دانش آموزان	۱۰/۲۳	۴	۰/۰۳۷
	معلمان و مدیران	۶	۴	۰/۱۹۹
اشتغال دانش آموز	دانش آموزان	۱۷/۲۹	۴	۰/۰۰۲
	معلمان و مدیران	۱۴/۴۰	۴	۰/۰۰۶

داده های جدول ۴ نشان می دهد که دانش آموزان، معلمان و مدیران دوری دانش آموز از خانواده را عامل مؤثر در افت تحصیلی زبان تلقی نمی کنند. همچنین از نظر دانش آموزان فقر اقتصادی با افت تحصیلی درس زبان رابطه معنادار دارد و به عبارتی دانش آموزان فقر اقتصادی را عاملی در افت تحصیلی زبان می دانند. [$\chi^2_{(4)} = 10/33$ و $P < /0.5$]. اما از نظر معلمان و مدیران فقر اقتصادی با افت تحصیلی درس زبان رابطه معنادار ندارد و آن را عامل مؤثر نمی

داندند. [$P > 0.05$ و $\chi^2_{(4)} = 6$]، اما دانش آموزان، معلمان و مدیران سایر عوامل ذکر شده در جدول را در افت تحصیلی درس زبان مؤثر می دانند.

جدول شماره ۵: خلاصه نتایج آزمون χ^2 مربوط به عوامل آموزشی در نمونه های مورد مطالعه

عوامل	شاخص آماری گروه ها	χ^2	df	P
بی توجهی معلمان به یادگیری	دانش آموزان	68/7	4	0/001
	معلمان و مدیران	27/6	4	0/001
عدم حل تمرینات کتاب	دانش آموزان	32/118	4	0/001
	معلمان و مدیران	21/6	4	0/001
عدم تدریس کلیه مطالب	دانش آموزان	37/64	4	0/001
	معلمان و مدیران	22/8	4	0/001
خلق و خوی نامناسب معلم	دانش آموزان	66/94	4	0/001
	معلمان و مدیران	12/4	4	0/015
سهل انگاری معلم	دانش آموزان	4/82	4	0/001
	معلمان و مدیران	20/4	4	0/001
رفتار نامناسب معلم	دانش آموزان	63/41	4	0/001
	معلمان و مدیران	13/2	4	0/001
تأخیر در تشکیل کلاسها	دانش آموزان	30/82	4	0/001
	معلمان و مدیران	14/8	4	0/005

داده های جدول شماره ۵ نشان می دهد که دانش آموزان، معلمان و مدیران عوامل

مربوط به آموزشگاه را در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر تلقی می کنند.

جدول شماره ۶: خلاصه نتایج آزمون χ^2 مربوط به عوامل محیطی در نمونه های

مورد مطالعه

P	df	χ^2	شاخص آماری	
			عوامل	گروه ها
۰/۳۶۰	۴	۴/۳۵	فاصله زیاد محل تحصیل از محل زندگی	دانش آموزان
۰/۱۴۷	۴	۶/۸	معلمان و مدیران	
۰/۰۰۱	۴	۲۷/۷۶	فقدان محیط مناسب مطالعه در مدرسه	دانش آموزان
۰/۰۰۲	۴	۱۶/۸	معلمان و مدیران	
۰/۰۰۱	۴	۴۸/۵۸	فقدان محیط مناسب مطالعه در خانه	دانش آموزان
۰/۰۰۱	۴	۲۴/۴	معلمان و مدیران	
۰/۰۰۱	۴	۲۲/۲۶	خوابگاهای شلوغ و پرجمعیت	دانش آموزان
۰/۰۰۵	۴	۱۴/۸	معلمان و مدیران	
۰/۰۰۱	۴	۲۳/۲۹	کلاسهای شلوغ و پرجمعیت	دانش آموزان
۰/۰۰۶	۴	۱۴/۴	معلمان و مدیران	
۰/۰۰۷	۴	۸/۵۸	نبود سرویس ایاب و ذهاب	دانش آموزان
۰/۰۰۲	۴	۱۷/۲	معلمان و مدیران	
۰/۰۰۱	۴	۲۱/۱۷۶	اوج کار کشاورزی در خرداد ماه	دانش آموزان
۰/۱۹۹	۴	۶	معلمان و مدیران	

بررسی عوامل مرتبط با افت تحصیلی درس زبان انگلیسی....

داده های جدول شماره ۶ نشان می دهد که دانش آموزان، معلمان و مدیران فاصله زیاد

محل تحصیل از محل زندگی را عامل موثر در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی تلقی نمی

کنند. دانش آموزان: [$\chi^2_{(4)} = 4/35$ و $P > /0.5$]، معلمان و مدیران [$\chi^2_{(4)} = 6/8$ و $P > /0.5$]. دانش

آموزان نبود سرویس ایاب و ذهاب را عامل موثر در افت تحصیلی زبان انگلیسی تلقی نمی

کنند [$\chi^2_{(4)} = 8/58$ و $P > /0.5$] اما معلمان و مدیران این عامل را موثر می دانند

[$\chi^2_{(4)} = 17/2$ و $P < /0.5$]. همچنین دانش آموزان اوج کار کشاورزی در خرداد ماه را عامل

افت تحصیلی زبان انگلیسی تلقی می کنند [$P < /0.5$ و $\chi^2_{(1)} = 21/176$]. اما معلمان و مدیران این عامل را مؤثر نمی دانند [$P > /0.5$ و $\chi^2_{(1)} = 6$]. سایر عوامل از نظر دانش آموزان، معلمان و مدیران بعنوان عامل مؤثر در افت زبان انگلیسی تلقی می شوند.

جدول شماره ۸: خلاصه نتایج آزمون χ^2 برای سطح خودپنداره تحصیلی

سطح معناداری	df	χ^2
۰/۰۰۱	۲	۶۷۲۵

داده های جدول ۸ نشان می دهد که سطح خودپنداره تحصیلی دانش آموزان با افت تحصیلی زبان انگلیسی رابطه معنی دار دارد. ولی با توجه به جدول ۲ ملاحظه می شود که تراکم داده ها در سطح خودپنداره تحصیلی بالاست.

بحث نتایج

در دنیای امروز یادگیری زبان انگلیسی از اهمیت خاصی برخوردار است و مانند پلی ملت‌های مختلف جهان را به هم پیوند می دهد. بنابراین نیاز به فراگیری زبان انگلیسی از ضروریات یک جامعه زنده و پویاست. از طرفی، پیشگیری از افت و ترک تحصیلی بخصوص در درسی هم چون زبان انگلیسی و ارتقاء آموزشی نگرانی عمده ای است که جوامع و مدارس را به چالش و تحقیق وا داشته است. هدف تحقیق حاضر بررسی عوامل مرتبط با افت تحصیلی درس زبان انگلیسی از منظر دانش آموزان، معلمان و مدیران بود. یافته های پژوهش نشان داد که عوامل مربوط به دانش آموز شامل، عدم برنامه ریزی صحیح دانش آموز در طول ترم تحصیل، کم کاری و تلاش کم دانش آموز، ترس و اضطراب از انگلیسی، تلقین مشکل

بودن درس انگلیسی، پایه ضعیف دانش آموز، عدم آشنایی دانش آموزان با روش صحیح مطالعه و علاقه کم، از نظر دانش آموزان معلمان و مدیران در افت تحصیلی زبان انگلیسی مؤثر بوده است. این یافته با نتایج بدست آمده از پژوهش لاهرودی (۱۳۷۸) علیزاده (۱۳۷۰)، محمدآبادی (۱۳۷۳) سوین و جینگو (۲۰۰۶) و فولک (۲۰۰۳) نیلور (۱۹۸۷) هندریچ (۱۹۸۹) هم خوانی دارد. سازمان پژوهش و برنامه ریزی تبریز (۱۳۷۵) عوامل فردی را مؤثر معرفی کرد. همچنین نتایج نشان داد که عوامل مربوط به خانواده شامل: بی توجهی والدین، عدم برقراری رابطه صحیح و دوستانه بین دانش آموز و والدین، ممانعت والدین از تحصیل فرزندان و اشتغال دانش آموز، از نظر معلمان، مدیران و دانش آموزان در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر و دوری از خانواده مؤثر نیست. از نظر دانش آموزان فقر اقتصادی در افت زبان انگلیسی مؤثر است ولی این عامل از نظر معلمان و مدیران مؤثر نیست. این تفاوت را می توان به این علت نسبت داد که دانش آموزان نسبت به معلمان و مدیران غیر بومی منطقه بطور مستقیم درگیر در مسائل مالی خانواده های خود می باشند و معلمان غیربومی با مشکلات مالی دانش آموزان بیگانه هستند. این نتایج با پژوهش غندالی (۱۳۷۲) محمد آبادی (۱۳۷۳)، فرانسس وفانی (۲۰۰۳)، گاماسا (۱۹۸۶)، مهران (۱۳۷۵) و نیلور (۱۹۸۷) هماهنگ است.

یافته دیگر پژوهش حاضر این بود که عوامل مربوط به آموزشگاه شامل بی توجهی معلمان، عدم حل تمرینات کتاب، عدم تدریس کلیه مطالب، خلق و خوی نامناسب معلم، رفتار نامناسب معلم، سهل انگاری معلم و تأخیر در تشکیل کلاس ها از نظر دانش آموزان، معلمان و

مدیران در افت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است. این یافته با پژوهش های کانل (۱۹۹۵)، مونلو (۱۹۹۸)، رامبرگر^۱ (۱۹۹۵)، راشل^۲ (۱۹۸۶)، لامب^۳ (۱۹۹۴) به نقل از فرانسس و فانی (۲۰۰۳) مهران (۱۳۷۵)، محمدآبادی (۱۳۷۳)، لاهرودی (۱۳۷۸) همسو است.

نتایج پژوهش حاضر همچنین مؤید آن است که دانش آموزان، معلمان و مدیران عوامل مربوط به محیط شامل خوابگاه های شلوغ در مدارس شبانه روزی، فقدان محیط مناسب مطالعه در مدرسه و خانه و کلاس های شلوغ را در افت تحصیلی زبان انگلیسی مؤثر می دانند اما فاصله زیاد محل تحصیل از محل زندگی را مهم نمی دانند دانش آموزان نبود سرویس ایاب و ذهاب را مؤثر نمی دانند اما معلمان و مدیران این عامل را مهم تلقی می کنند. همچنین از نظر دانش آموزان اوج کار کشاورزی در خرداد ماه باعث افت تحصیلی در درس زبان می شود ولی معلمان و مدیران این عامل را مؤثر نمی دانند. دلیل این تفاوت احتمالاً این است که معلمان و مدیران خود درگیر در چنین مشاغل نیستند اما چون دانش آموزان در این مسئله درگیر هستند فرصتی برای مطالعه و آمادگی پیدا نمی کنند، در نتیجه آن را عامل مهمی می دانند. این یافته با پژوهش لاهرودی (۱۳۷۸) و رامبرگر (۱۹۹۵)، راشل (۱۹۸۴) و لامب (۱۹۹۴) و فرانسس و فانی (۲۰۰۳) همسو است.

و در نهایت نتایج حاکی از آن است که افراد دارای افت تحصیلی در درس زبان انگلیسی دارای خودپنداره تحصیلی بالا هستند که مغایر با سایر پژوهش ها است. تحقیقات گذشته

نشان می دهد که خودپنداره تحصیلی بالا، با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معنادار دارد. در این جا باید اشاره کرد که با توجه به الگوی مارش از خود پنداره که دارای مؤلفه های گوناگونی است. ممکن است خودپنداره کلی تحصیلی بالا و خودپنداره تحصیلی زبان انگلیسی آنها ضعیف باشد. مطابق با الگوی مرجع درونی و بیرونی مارش در خودپنداره بالا بودن سطح مهارت در هر یک از موضوعات درسی موجب خودپنداره پایین تر در موضوعات درسی دیگر می شود (مثلاً بالا بودن مهارت در درس فیزیک در خودپنداره مربوط به درس شیمی تأثیر معکوسی دارد [به نقل از ۱۲]). از طرف دیگر علت وجود این ناهمخوانی را این گونه نیز می توان تعیین کرد که عوامل آموزشی، محیطی و خانوادگی، عوامل شخصیتی از جمله خود پنداره تحصیلی را تحت تأثیر قرار می دهد.

در یک نتیجه گیری کلی باید گفت که از منظر دانش آموزان، معلمان و مدیران عوامل مربوط به خانواده، دانش آموز، آموزش و محیط بر افت تحصیلی درس زبان انگلیسی تأثیر دارد. بنابراین با استناد به یافته های پژوهش حاضر و پژوهش های مشابه و با تأکید بر مدل سیستمی ارائه شده توسط فرانسس وفانی مداخله به منظور کاهش میزان افت تحصیلی و ارتقاء علمی دانش آموزان باید به صورت سیستمی باشد و البته لازمه آن همکاری و مشارکت دانش آموزان، معلمان، مدیران، خانواده و مسئولین آموزش و پرورش می باشد. آموزش خانواده، ایجاد پیوند خانه و مدرسه، تقویت احساس مسئولیت در معلمان و آگاه کردن آنان از اثرات نگرشی و روابط و انتظارات آنها بر وضعیت تحصیلی دانش آموزان امری است که باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد. همچنین با توجه به نقش آموزشگاه، ایجاد فضای مثبت و جو حمایت

کننده در مدرسه، برنامه ریزی خلاق و متنوع، کاهش حجم کلاس ها، اجرای قوانین و ضوابط آموزش مهارت های حل مسأله، مهارت های ارتباطی و خود کنترلی نیز باید مد نظر قرار گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

الف: فارسی

- باقری، علی اصغر. (۱۳۷۵). بررسی تأثیر تجارب تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با توجه به جنسیت، خودپنداره تحصیلی و منبع کنترل دانش آموزان دوره متوسطه شهرستان سبزوار، پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی.
- بخشی، علی. (۱۳۷۵). بررسی رابطه بین چند عامل مؤثر در آموزش و یادگیری زبان انگلیسی. استان مرکزی، شورای تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش.
- خوزه بلات، خیمنو. (۱۹۸۴). شکست تحصیلی در دوره ابتدایی و راه های مقابله با آن. ترجمه محمدعلی امیدی. تهران: سازمان برنامه و بودجه.
- سازمان پژوهش و برنامه ریزی. (۱۳۷۵). علل افت تحصیلی دانش آموزان مدارس راهنمایی شهر تبریز - تهران: انتشارات سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی - وزارت آموزش و پرورش.
- سمواتیان، محمود. (۱۳۷۳). بررسی رابطه بین فشارهای روانی حاصل از وضعیت خانواده و افت تحصیلی دانش آموزان سال اول دبیرستان در شهر همدان - پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه تربیت معلم.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۷۲). تأثیر موفقیت و شکست تحصیلی بر سلامت روان دانش آموزان. تهران: مجله مدیریت در آموزش و پرورش، سال دوم شماره ۱، شماره مسلسل ۵.
- علیزاده، علی. (۱۳۷۰). بررسی رشد مهارت های گفتاری زبان انگلیسی در مدارس ایران در مقطع متوسطه پایان نامه کارشناسی ارشد. چاپ نشده، دانشگاه فردوسی مشهد.

غندالی، شهاب الدین. (۱۳۷۲). بررسی دروسی که بیشترین تأثیر را در افت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه کرمان داشته اند، پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده دانشگاه علامه طباطبایی.

محمدآبادی، ابوالقاسم. (۱۳۷۳). بررسی عوامل مؤثر در افت تحصیلی زبان انگلیسی مقطع متوسطه استان کرمان پایان نامه کارشناسی ارشد. چاپ نشده.

مهران، گلنار. (۱۳۷۵). بررسی علل ترک تحصیل دختران در مقطع آموزش ابتدایی در منطقه خاورمیانه و شمال افریقا به ویژه در ایران؛ فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۴۶.

لاهرودی. (۱۳۷۸). بررسی عوامل مؤثر در افت تحصیلی ریاضی و زبان در مشکین شهر، پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی.

ب: انگلیسی

Connell, J.P., Halpern, Felsher, B.L., Clifford, E., Crichlow, W. & Usinger, P. (1995). Handgiving in the behavioral, psychological and contextual factor affecting whether African-American adolescents stay in school. *Journal of adolescent research*, 10-41-63.

Frances, W.L. & Fanny M.L. (2003). Young school dropouts: Levels of influence of different systems. *Journal of youth studies*. Vol 6, No. 1. 89-109

Fulk, B.M. (2003). Concerns about ninth-grade student's poor academic performance: one school's action plan. *American secondary education*, 31 (2)-8-26.

Gama, E.M.P. and others (1986). Teacher's perceptions and opinions about education problems in their school systems. *Sandiego state university*.

Hendrich Irving G.(1989)early school learning in America: review of the literature .U.S:California.

Marsh.H.W&Seeshing,Yeung.A(1997).Causualeffects of academic self-concept on academic achievement. Structural education model of ongtidinal data. Journal of Eeducation psychology. 98. No 1043-54.

Monlove, J(1998)The influence of high school dropout and school disengagement on the risk of school-age pregnancy. Journal of Research on adolescence 8- 187-220.

Naylor Michal (1987) Peducing the dropout Rat thorough career and vocational education ohio: office of educational Research and improvement.

Rumberger.R.W.(1995).Droppingoutof middle school; Amultilevel analysis of studentsandschoolsAmerican educational research journal .32 (3)< 583-625.

SandraL.C&MarthaL.T(2004).Schooldropouts:preventionconsiderations,interventions,andchallenges.Currentdirectionsin psychological science.Vol 13.No1 P36-39.

Skalvik,E.&Ranklin,R.J.(1996)Selfconceptandselfefficacyconceptualanalysis.Paper,Presentedat the metting of the American education research association. New york.

Suhyun.S &Jingyos (2006).Educational Engagemet and degree AttainmentamongHighSchooldropouts.EducationalresearchQuarterly .Vol 29.3 P 12-20.

Unesco. (1982) An overview coping with droparts. Paris.

پښتونستان د علومو او انساني مطالعاتو د پوهنتون
پرتال جامع علومو انساني